

ราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับมุมมองที่มากกว่าเศรษฐกิจ

เรียบเรียงโดย นพ.รณพล ประเทืองพงศ์

สาขาวิชาเวชศาสตร์ครอบครัวและเวชศาสตร์ป้องกัน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ แต่ราคาของแอลกอฮอล์กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในสังคมโดยรวม บทความนี้จะพาไปสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างราคาของแอลกอฮอล์ การบริโภค และผลกระทบต่อสุขภาพและเศรษฐกิจ ในกลุ่มประเทศยุโรป

ราคาของแอลกอฮอล์ที่ผู้บริโภคจ่ายนั้นประกอบขึ้นจากหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ค่าต้นทุนกระบวนการผลิต ค่าขนส่ง ค่าภาษี ส่วนต่างของกำไร เป็นต้น ซึ่งในปี ค.ศ. 1987-2020 ขณะที่ราคาของแอลกอฮอล์ปรับตัวสูงขึ้น การเข้าถึงเครื่องดื่มเหล่านี้กลับไม่ได้ลดลง ยกเว้นในช่วง ค.ศ. 2008-2011 ซึ่งเกิดจากการที่รัฐบาลประกาศเพิ่มภาษีแอลกอฮอล์ที่สูงกว่าอัตราเงินเฟ้อ 2% ในทุก ๆ ปี

รัฐบาลอธิบายว่าการปรับภาษีให้สูงขึ้นตามปริมาณแอลกอฮอล์ในเครื่องดื่มต่อหนึ่งหน่วย เป็นการลดปัญหาด้านสุขภาพโดย ผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกเครื่องดื่มที่ราคาสูงกว่าซึ่งมีปริมาณแอลกอฮอล์น้อยกว่า อีกทั้งยังกระตุ้นให้ผู้ผลิตสร้างเครื่องดื่มที่ปริมาณแอลกอฮอล์ลดลงต่อหน่วย ซึ่งหากราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะซื้อเครื่องดื่มลดลง โดยสรุป หลาย ๆ การศึกษายืนยันว่า **การปรับขึ้นของราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้การซื้อและการดื่มลดลง ทำให้อัตราการตายและอัตราการนอนโรงพยาบาลลดลง อีกทั้งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประเทศลดลงไปด้วย** ในทางตรงกันข้ามการตรึงราคาภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นส่งผลเสียต่อสถานบริการและด้านสุขภาพโดย การตรึงราคาภาษีทำให้เกิดส่วนต่างของราคาเครื่องดื่มในสถานบริการและร้านสะดวกซื้อ ผู้บริโภคจะเลือกซื้อจากร้านสะดวกซื้อซึ่งถูกกว่า และเมื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีราคาถูก จะทำให้อัตราการดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

การกำหนดราคาขั้นต่ำต่อหน่วยสำหรับแอลกอฮอล์ (Minimum Unit Pricing: MUP) คือการกำหนดราคาขั้นต่ำสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สามารถขายได้ตามกฎหมาย โดยไม่สามารถขายในราคาที่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ได้ นับว่าเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการลดอันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ จากการสำรวจในหลาย ๆ ประเทศ เช่น แคนาดา ออสเตรเลีย สกอตแลนด์ พบว่า เมื่อมีการกำหนดราคาขั้นต่ำหรือปรับเพิ่มราคาขั้นต่ำสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะลดลงตามมาโดยเฉพาะในผู้ที่ดื่มปริมาณมาก (heavy drinker) และยิ่งพบอีกว่าการกำหนดราคาขั้นต่ำทำให้อันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศนั้น ๆ ลดลง โดยข้อมูลจากวารสาร Lancet ปี ค.ศ. 2023 รายงานว่า หลังจากการใช้กลยุทธ์กำหนดราคาขั้นต่ำในสกอตแลนด์ คนในประเทศมีอัตราตายและอัตราการนอนโรงพยาบาลลดลง 13.4% และ 4.1% ตามลำดับ ทำให้ศาสตราจารย์ John Holmes ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยการเสพติดแห่งเชฟฟิลด์ (Sheffield Addictions Research Group) กล่าวว่า นี่เป็นหลักฐานที่ชัดเจนที่สุดว่าการกำหนดราคาขั้นต่ำเป็นการลดอันตรายจากการดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศสกอตแลนด์และมาตรการนี้จะถูกใช้ต่อไป

มีการตั้งคำถามว่าการเพิ่มราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทำให้จำนวนการซื้อแอลกอฮอล์ลดลง จะส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ ซึ่งนักวิชาการออกมาให้คำตอบว่า **“ถึงแม้คนในประเทศจะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง แต่จะทำให้การใช้จ่ายสินค้าหรือบริการประเภทอื่นเพิ่มขึ้น”** เช่น ร้านอาหาร ร้านเสื้อผ้า ขึ้นกับว่าคนเหล่านั้นเลือกที่จะใช้จ่ายไปกับสินค้าหรือบริการไหน ในขณะที่เดียวกันสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายการรักษายาบาลผู้ป่วยที่เจ็บป่วยจากการดื่มแอลกอฮอล์ ลดค่าใช้จ่ายด้านกฎหมายที่ใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์และรวมไปถึงปัญหาสังคมที่จะส่งผลต่อเศรษฐกิจในระยะยาว

บทความนี้เสนอให้ผู้อ่านมองนโยบายราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมุมมองที่กว้างขึ้น และเล็งเห็นถึงผลกระทบในเชิงโครงสร้าง ซึ่ง **“ราคาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ใช่แค่เรื่องของเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นเรื่องของสุขภาพและความปลอดภัยของสังคมโดยรวม การใช้มาตรการควบคุมราคาอย่างเหมาะสม ไม่เพียงช่วยลดอันตรายที่เกิดจากการดื่ม แต่ยังช่วยประหยัดงบประมาณด้านสาธารณสุขและสร้างสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นอีกด้วย”**